

Секція: Освітні реформи та інновації у глобалізованому світі.

Бєбко С.В.

*викладач кафедри ділової іноземної мови
та міжнародної комунікації
Національного університету
харчових технологій*

ОСОБЛИВОСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Однією з ключових тенденцій світового розвитку є глобалізація, яка викликає суттєві політичні, соціальні та культурно-цивілізаційні зміни. У науковому та експертному середовищі дедалі більше уваги приділяється питанням розвитку вищої освіти в умовах глобального середовища.

Друга половина ХХ ст. ознаменувалася значними змінами глобальної освітньої системи, в першу чергу у сегменті професійної освіти. У багатьох країнах світу спостерігалось помітне зростання кількості студентів, що навчаються у вищих навчальних закладах. За підсумками 2015 р. порівняно з 1970 р. чисельність студентського контингенту збільшилася: у Франції – майже в 7 разів, в Австрії - у 9 разів, у Швеції - у 10, в Іспанії - у 15. За даними ЮНЕСКО, чисельність зарахованих до вищих навчальних закладів студентів у всьому світі зросла за 40 років більш ніж у 7 разів - з 13 млн. у 1965 році до 82 млн. у 1995 році та 117 млн. у 2005 р. [1]. Ще більшими темпами зростала кількість осіб, які отримували освітні послуги у сфері вищої освіти на платній основі.

Ключовою ознакою глобалізації вищої освіти виступає зростання кількості іноземних студентів. З 2000 по 2015 рр. кількість іноземних студентів зросла в 2,5 рази. Загальна чисельність студентів у світі складала у 1960 році 13 млн осіб, а в 2003 році — вже 110 млн осіб, тоді як до 2025 році очікується її збільшення до 160 млн. Іноземну освіту у всіх її формах отримували 4,7 млн студентів у 2015 році, у 2025 році очікується 7,2—7,3 млн осіб [1; 2].

На глобальному ринку сформувалися лідери: США, Велика Британія, Австралія, Німеччина та ін. Частка вищих навчальних закладів країн ОЕСР у загальній чисельності закладів, які приймають іноземних студентів, становить

понад 80% [1]. В той же час помірно збільшується частка інших країн, серед яких – Китай, Індія, Мексика, Малайзія та ін.

Проявом глобалізації вищої освіти є розширення географії збуту освітніх послуг на інші країни. Вказане проявляється через відкриття філій вищих навчальних закладів на територіях інших країн, створення спільних вищих навчальних закладів.

У світі почала зростати чисельність вищих навчальних закладів, а також зростати чисельність різних програм (напрямів) підготовки, форм навчання. Іншими словами, у сфері вищої освіти стрімко зростає асортимент освітніх послуг.

У сучасного випускника середньої школи виявляється значно більше можливостей вступити на навчання до вищого навчального закладу, аніж раніше. Крім того, для громадян багатьох країн відкрилася можливість здобуття вищої освіти за кордоном.

Глобалізація вищої освіти несе в собі і певні ризики, серед яких можемо відзначити наступні [3; 4; 5; 6]:

- поширення іноземних цінностей на національні кадри;
- комерціалізація освіти;
- зростання кількості іноземних «липових» дипломів;
- зростання “низькоякісних” закладів;
- міграція найталановитіших студентів та викладачів;
- перетворення навчальних програм на товар.

Сьогодні глобалізація вищої освіти характеризується наступними трендами [5; 7]:

- уніфікація освітнього контенту в міжнародному масштабі (що пов’язане з підвищенням мобільності трудових ресурсів);
- зростання інтернаціоналізації вищої освіти (проявляється, зокрема, у диверсифікації джерел фінансування освіти та підвищення рівня академічної мобільності);

- посилення ролі міжнародно-правового регулювання вищої освіти (Лісабонська декларація, Болонський процес тощо);
- формалізація новітніх вимог до університетів та науково-педагогічних працівників;
- підтримка міжуніверситетських проектів (у тому числі досліджень, обмінів, конференцій), що сприймається як запорука наступної конкурентоспроможності.

Глобалізація вищої освіти обумовлена причинами як внутрішнього характеру (задоволення потреб національної економіки у кадрах належної кваліфікації, тобто кваліфікації світового рівня), так і зовнішніми (підтримка конкурентоспроможності національної економіки у світовому вимірі).

Отже, проявом глобалізації вищої освіти можна вважати стрімкий розвиток світового ринку освітніх послуг (становлення індустрії експорту та імпорту освітніх послуг, збільшення чисельності іноземних студентів), зростання різноманітних міжнародних форм організації освітньої діяльності (міжнародних проектів у сфері вищої освіти, міжнародних навчальних закладів, отримання дипломів вищих навчальних закладів різних країн), інтернаціоналізація фінансових ресурсів вищої освіти (диверсифікація фінансових джерел, у тому числі у вигляді грантів, кредитів міжнародних організацій, фондів та установ інших країн).

Література:

1. Education at a Glance 2015. [Електронний ресурс] Режим доступу: www.oecd.org/.
2. Education at a Glance 2014. [Електронний ресурс] Режим доступу: www.oecd.org/.
3. Захарін С. В. Перспективи інвестиційного забезпечення розвитку сфери вищої освіти в контексті глобалізаційних викликів / С. В. Захарін // Економіка і управління. – 2011. - № 3. – С.35-46.
4. Нечаев В. Я. Параметры глобализации и факторы Болонского процесса / В. Я. Нечаев // Вестник Московского университета. – 2004. – № 4. – С. 27 – 34.
5. Падалка О. С., Каленюк І. С. Економіка освіти та управління: посібник/ Падалка О. С. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 184 с.

6. Енциклопедія освіти [енциклопедичне видання] / Національна академія педагогічних наук України; відповід. ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

7. Каленюк І.С. Сучасні виклики розвитку вищої освіти/ І.С. Каленюк // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право. - 2015. - Вип. 27. - С. 18-27.